

αβώριος

όγος

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

ΔΕΛΦΩΝ - ΜΙΑΟΥΛΗ • ΤΗΛ. 2310-828989

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ
ΟΡΩΝ Α'
(Α - Κ)

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009 • ΤΕΥΧΟΣ 4

Σε αυτό το τεύχος και το επόμενο θα ασχοληθούμε με την εννοιολογική ανάλυση διάφορων χριστιανικών όρων, που συναντούμε στα χριστιανικά κείμενα η ακούμε από διάφορους εκπροσώπους της Εκκλησίας, χωρίς συχνά να μπορούμε να τους κατανοούμε. Σίγουρα δεν καλύπτουμε με τα λήμματα αυτά όλες τις ορολογίες της Εκκλησίας μας, αλλά κάναμε μία επιλογή των πιο συνηθισμένων.

Αββάς: Μοναστικός τίτλος ο οποίος χρησιμοποιήθηκε πολύ από τους πρώτους αναχωρητές (ασκητές) στον ανατολικό μοναχισμό (Αίγυπτο-Συρία). Στη συνέχεια χρησιμοποιήσαν τον τίτλο οι δυτικοί ταυτίζοντάς τον με τους ηγουμένους των μοναστηριών και τα μοναστήρια (αββαίον).

Αγάπαι (Αγάπες): Τα πρώτα χριστιανικά χρόνια σε κάθε σύναξη για την τέλεση της θείας Ευχαριστίας προσφέρονταν συσσίτια και παρεκάθητο σε κοινή τράπεζα όλοι. Τα συσσίτια αυτά τα επονομαζόμενα και φιλίτια ή φειδίτια μνημονεύονται από τους πρώτους εκκλησιαστικούς συγγραφείς και υπάρχουν μαρτυρίες ότι το εκκλησιαστικό αυτό σύστημα κράτησε σε ορισμένες περιοχές μέχρι και τον 3ο αιώνα.

Αγγελοι: Αϊλα λειτουργικά πνεύματα που σκοπό έχουν να υπηρετούν και να δοξολογούν το Θεό. Θεωρούνται τα πρώτα δημιουργήματα του Θεού. Σύμφωνα με την διδασκαλία της εκκλησίας μας δεν έχουν σώμα ούτε ανάγκες, είναι καθαρά πνευματικές υπάρξεις, δεν φθείρονται και δεν πεθαίνουν. Δημιουργήθηκαν με το αυτεξούσιο μέχρι την πτώση του Εωσφόρου. Έκτοτε η φύσις τους έμεινε σταθερή. Διακρίνονται σε εννέα τάγματα (ο αριθμός τους είναι άγνωστος) με τα εξής ονόματα: Αγγελοι, Αρχάγγελοι, Αρχές, Εξουσίες, Δυνάμεις, Κυριότητες, Θρόνοι, Χερουβείμ και Σεραφείμ. Έχουν επίσης έργο την εκτέλεση του θελήματος του Θεού, την προστασία του ανθρώπου και προσφέρουν σημαντικά στο έργο της σωτηρίας.

Αγία Τράπεζα(ή Τράπεζα, ή Θυσιαστήριον, ή Θεία Καθέδρα): Το ιερότερο σημείο του ναού, το οποίο βρίσκεται στο κέντρο του ιερού βήματος. Συμβολίζει τον τόπο της ταφής του Χριστού. Πάνω στην Αγ. Τράπεζα τοποθετούνται το Ευαγγέλιο, το Αντιμήνσιο, ο Σταυρός ευλογίας, το

Αροτόφοριο και τα κηροπήγια. Κατασκευάζεται στο τέλος της ανοικοδόμησης του ναού με δύο τρόπους. Ή στηριζόμενη σε ένα πόδι συμβολίζοντας τον Χριστό ή με τέσσερα πόδια συμβολίζοντας τους 4 ευαγγελιστές. Μετά τον καθαγιασμό της Αγ. Τραπέζης κατά τα εγκαίνια δεν επιτρέπεται η μετακίνηση και μεταφορά της.

Αγιασμο: (α) Νερό που πηγάζει κοντά σε ιερούς τόπους (ναούς ή προσκυνήματα). Θεωρούνται οι πηγές αυτές θαυματουργικές. (β) Το νερό μετά την τέλεση του Αγιασμού.

Αγιασμός: Ειδική ακολουθία της εκκλησίας μας όπου αγιάζεται το νερό με την επίκληση του Αγίου Πνεύματος προς χρήση και ευλογία των πιστών. Υπάρχουν δύο τύποι Αγιασμού: Ο **Μικρός Αγιασμός** τελούμενος συνήθως στην αρχή κάθε μήνα, στη θεμελίωση κτισμάτων, στην έναρξη κάθε έργου και σε πολλές άλλες περιπτώσεις (έναρξη σχολείων, εγκαίνια κ.α.) και

ο **Μέγας Αγιασμός** ο οποίος τελείται μόνο κατά την εορτή των Θεοφανείων (5 και 6 Ιανουαρίου). Βασικό είναι να γνωρίζει ο πιστός ότι το νερό του Αγιασμού δεν έχει μαγικές ιδιότητες, αλλά είναι απαραίτητη η πίστη καθε-

νός.

Αγιο Μύρο: Λέγεται το αγιασμένο έλαιο, με το οποίο γίνεται το Χρίσμα των βαπτιζομένων. Παρασκευάζεται προνομιακά κάθε Μεγάλη Πέμπτη στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως σε ειδική μεγαλοπρεπή τελετή και διανέμεται σε όλες τις Ορθόδοξες Εκκλησίες. Συμβολίζει τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος.

Αήρ (Αέρας): Τετράγωνο ύφασμα, με το οποίο καλύπτονται το Δισκάριο και το Ποτήριο στην Πρόθεση και στην Αγία Τράπεζα. Είναι σε μέ-

γεθος το μεγαλύτερο από τα τρία καλύμματα των Δισκοποτήρων. Συμβολίζει το λίθο, με τον οποίο ο Ιωσήφ σφράγισε το μνήμα μετά την ταφή του Χριστού. Κατά την ανάγνωση του Πιστεύω, η συνεχής κίνηση του Αέρος πάνω από τα Τίμια Δώρα συμβολίζει το σεισμό του Γολγοθά κατά τη Σταύρωση του Κυρίου.

Αίνοι: Ονομάζονται οι ψαλμοί ΡΜΗ', ΡΜΘ', ΡΝ' που ψάλλονται περί το τέλος του Όρθρου. Συνήθως ψάλλονται στίχοι των ψαλμών πριν από κάθε τροπάριο. Ο αριθμός των τροπαρίων των ψαλμών διαφέρει τις Κυριακές (8) από τις καθημερινές(4).

Αίτησις: Η εκφώνηση του διακόνου ή του ιερέα σε κάθε ακολουθία, όπου παρακαλεύει τους πιστούς σε δέηση, προσευχή, ευχαριστία.

Ακάθιστος Ύμνος: Ύμνος ανωνύμου ποιητή με 24 οίκους όπου ο κάθε οίκος αρχίζει με ένα γράμμα της αλφαβήτου. Για πρώτη φορά εψάλη το 626 στην Πόλη μετά τη σωτηρία της Πόλεως από την πολιορκία των Αβάρων και Περσών. Ονομάστηκε Ακάθιστος, διότι οι πιστοί έψαλλαν ακάθιστοι τον ύμνο σε εκδήλωση ευγνωμοσύνης και ευχαριστίας προς την Παναγία για τη σωτηρία της Πόλεως. Σήμερα ψάλλεται τμηματικά ανά 6 οίκους τις 4 Παρασκευές της Μ. Τεσσαρακοστής και ολόκληρος την έμπτη Παρασκευή.

Αμνός: Συμβολικά ονομάζεται ο Χριστός (σχετικά μπορούμε να δούμε στο Ευαγγέλιο του Ιωάννου Α' 29, 36 και στις Πράξεις των Αποστόλων Η' 32). Ο συμβολισμός προέρχεται κατά κύριο λόγο από την προφητεία του Ησαΐα ΝΓ' 7-8. Υποδηλώνει την υπέρμετρη Θυσία του Χριστού για μας. Ονομάζεται επίσης Αμνός και το τετράγωνο τμήμα του πρόσφορου το οποίο εξαγεται κατά την Προσκομιδή και στη συνέχεια κατά την τέλεση της Θείας Ευχαριστίας μεταβάλλεται σε Σώμα Χριστού.

Άμφια : Λειτουργικά ενδύματα των κληρικών. Φοριούνται κατά την τέλεση των διαφόρων ακολουθιών. Υπάρχουν διαφορετικά άμφια για κάθε βαθμό ιερωσύνης. Κοινό και για τους 3 βαθμούς ιερωσύνης είναι το στιχάριο και τα επιμάνικα.

Τα άμφια του Διακόνου είναι: Οράριο, Στιχάριο, Επιμάνικα.

Τα άμφια του Ιερέως είναι: Στιχάριο, Επιτραχήλιο, Ζώνη, Επιμάνικα, Φελώνιο,

Τα άμφια του Επισκόπου είναι: Στιχάριο, Επιτραχήλιο, Ζώνη, Επιμάνικα, Σάκκος, Μεγάλο Ωμοφόριο, Μικρό Ωμοφόριο, Εγκόλπιο, Σταυρός, Επιγονάτιο, Ράβδος, Μίτρα

Ανάμα - Νάμα: Το κρασί το οποίο προσφέρεται για την τέλεση της Θείας Ευχαριστίας. Πρέπει απαραίτητα να προέρχεται από σταφύλι μαύρο και όχι άσπρο.

Αντίδωρον: (ευλογία, ή κατακλαστόν). Στην αρχή του όρθρου κατά την Προσκομιδή ο ιερέας αφού αφαιρέση τον Αμνό και τις μερίδες της Παναγίας και των Ταγμάτων από τα πρόσφορα, διανέμει το υπόλοιπο σε όλους τους εκκλησιαζομένους στο τέλος της Θ. Λειτουργίας. Ονομάστηκε αντιδώρο, διότι προσφέρεται αντιδώρου (αντί δηλ. της Θείας Κοινωνίας) σε όλους όσους δεν κοινωνήσαν. Κατά παράδοση το αντιδώρο το τρώμε νηστικοί.

Αντιμήνσιο - Ειλητό: Τετράγωνο ύφασμα με παραστάσεις ευαγγελιστών, του Παναγιού τάφου, της Σταύρωσης, της Αποκαθήλωσης. Καθιερώνεται - αγιάζεται πάντα και μόνο σε εγκαίνια ναών από τον αρχιερέα που τελεί τα εγκαίνια και στη συνέχεια υπογράφεται απ' αυτόν. Μετά την ανάγνωση του Ευαγγελίου στη Θεία Λειτουργία ξεδιπλώνεται και τοποθετούνται επάνω τα Τίμια Δώρα μετά την Μεγάλη Είσοδο και στη συνέχεια τελείται η Θ. Ευχαριστία. Σε μη εγκαινιασμένους ναούς το Αντιμήνσιο περιέχει πάντα μικρό τμήμα λειψάνων αγίων μαρτύρων. Το ειλητό είναι χωρίς λείψανά, αφού είναι εγκαινιασμένη η Αγ. Τράπεζα, ενώ το αντιμήνσιο (πρόθεση αντί και mensa= τράπεζα δηλ. αντι της Αγ Τραπέζης) είναι με λείψανά μαρτυρικά.

Απόλυσις: Λέγεται η ευχή που κάνει ο ιερέας στο τέλος κάθε ακολουθίας. Με την απόλυση τελειώνει η σύναξη των πιστών. Υπάρχει η Μικρή και η Μεγάλη Απόλυσις. Διαφέρουν μόνο στον αριθμό των Αγίων που μνημονεύονται.

Αρτοκλασία: Τελετή όπου ευλογούνται οι βασικοί καρποί της γης (σιτάρι, λάδι και κρασί). Τελείται

δε σε ανάμνηση του θαύματος των πέντε άρτων από τον Χριστό (Ματθ. ΙΔ' 19). Συνήθως οι άρτοι προσφέρονται και ευλογούνται σε μεγάλες γιορτές στον Εσπερινό.

Αρτοφόριο: Ιερό σκεύος επάνω στην Αγία Τράπεζα, όπου φυλάσσεται η Θεία Κοινωνία για τις έκτακτες ανάγκες των πιστών. Διακρίνεται στο ακίνητο (ευρισκόμενο πάντα επί της Αγίας Τραπέζης) και το κινητό (μικρότερο σε μέγεθος), το οποίο χρησιμοποιείται για την μεταφορά και μετάδοση της Θείας Κοινωνίας. Η Θεία Κοινωνία του Αρτοφορίου ετοιμάζεται την Μ. Πέμπτη.

Αστερίσκος: Σκεύος σε σχήμα σταυρού το οποίο τοποθετείται πάνω στο δισκάριο, για να μην ακουμπά ο Αέρας πάνω στα Τιμία δώρα. Συμβολίζει τον Αστέρα της Βηθλεέμ.

Α-Ω: Αρχαίος συμβολισμός ο οποίος εκφράζει την έννοια του όλου. Συμβολίζει την αρχή και το τέλος. Ο Κύριος δηλώνει στην Αποκάλυψη: Εγώ ειμί το Α και το Ω, ο πρώτος και ο έσχατος, αρχή και τέλος. Ιστορούμε δηλαδή με το Α την αρχή του κόσμου και με το Ω το τέλος, που είναι ο Χριστός.

Βαΐα: Τα φύλλα του φοίνικα που μοιράζονται στους πιστούς την Κυριακή των Βαΐων, σε ανάμνηση της θριαμβευτικής υποδοχής του Σωτήρος κατά την είσοδό Του στην Αγία Πόλη πριν το Πάθος. Είναι σύμβολα των αρετών και των θείων έργων.

Βάπτισμα: Το πρώτο από τα Μυστήρια της Εκκλησίας μας. Το βάπτισμα τελείται πάντα στο ναό και απαραίτητα συστατικά του μυστηρίου είναι: ο βαπτιζόμενος, ο ανάδοχος (ο οποίος έχει θέση πνευματικού πατέρα και οδηγού στα πρώτα χριστιανικά βήματα του νεοφωτίστου και υπεύθυνος να του διδάξει την πίστη), καθαρό νερό, και λάδι. Με το βάπτισμα ο νεοφώτιστος γίνεται κανονικό μέλος της Εκκλησίας. Ο βαπτιζόμενος με την κατάδυση και ανάδυση που επαναλαμβάνεται τρεις φορές και με την επίκληση της Αγίας Τριάδας καθαρίζεται από το προπατορικό αμάρτημα. Η τριπλή κατάδυση και ανάδυση συμβολίζει την τριήμερη ταφή και Ανάσταση του Κυρίου. Το βάπτισμα γίνεται μόνο μία φορά και ουδέποτε και σε καμιά περίπτωση δεν επα-

ναλαμβάνεται. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις (κίνδυνος θανάτου) τελείται το **Αεροβάπτισμα**. Δηλαδή στις περιπτώσεις αυτές, όταν δεν υπάρχει ιερέας, για να μην πεθάνει το νήπιο αβάπτιστο, μπορεί να βαπτίσει ο οποιοσδήποτε χριστιανός τον ετοιμοθάνατο με επίκληση της Αγίας Τριάδος.

Βαθύς: Ένας από τους οκτώ ήχους της Βυζαντινής Μουσικής.

Βασιλική Πύλη: Ονομάζεται η κεντρική θύρα του εικονοστασίου (τέμπλου). Ονομάζεται και Ωραία Πύλη. Χρησιμοποιείται μόνο κατά την τέλεση των ακολουθιών. Παλαιότερα Βασιλική Πύλη ονομαζόταν η πύλη, από όπου ο Αυτοκράτορας εισερχόταν στην Αγία Σοφία.

Βήλον: Λέγεται το ύφασμα (συνήθως χρώματος βυσσινί) το οποίο καλύπτει την Ωραία Πύλη μαζί με τα βημόθυρα. Ονομάζεται και καταπέτασμα.

Βημόθυρα: Ονομάζονται οι δύο μικρές πόρτες που κλείνουν την Ωραία Πύλη. Φέρουν συνήθως εικονογραφημένο τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου.

Γάμος: Ένα από τα Μυστήρια της Εκκλησίας μας. Η Εκκλησία ευλογεί αυτήν την ιερή στιγμή του ανθρώπου και προσεύχεται για την πνευματική προκοπή του. Η ένωση ανδρός και γυναικός θεωρείται ιερή και παντοτινή και έχει σκοπό την αλληλοβοήθεια και την πνευματική τελειοποίηση των συζύγων. Η τεκνογονία είναι ο δεύτερος σκοπός του γάμου. Ο Απόστολος Παύλος ονομάζει το γάμο «μυστήριο μέγα» (Εφ. Ε' 32) και δίνει προτροπές στους νεόνυμφους. Στο γάμο δεν υπάρχουν ανώτεροι και κατώτεροι αλλά πρόσωπα Θεού, που συμβιούν με κατανόηση, αγάπη και σεβασμό.

Γονικλισία: Η ευλάβεια, η ταπείνωση και η μετάνοια οδηγούν τον πιστό άνθρωπο στην κλίση των γονάτων. Η πράξη αυτή χαρακτηρίζει κάθε πιστό χριστιανό και συνοδεύει πάντα την προσευχή μας. Η Εκκλησία μας καθόρισε την περίοδο από το Πάσχα μέχρι την Πεντηκοστή να μην τελούνται μετάνοιες.

Γυναικωνίτης: Στις παλιότερες εποχές ο γυναικωνίτης, ο οποίος βρισκόταν σε υπερυψωμένο μέρος γύρω-γύρω στο εσωτερικό του να-

ού, ήταν το μέρος όπου παρέμεναν οι γυναίκες και συμμετείχαν στη Λειτουργία και τα Μυστήρια.

Δεσποτικό: Ονομάζεται ο θρόνος του επισκόπου ο οποίος είναι τοποθετημένος στο εμπρός και δεξιό μέρος του ναού. Εκεί βρίσκεται ο επίσκοπος, όταν χοροστατεί ή όταν λειτουργεί. Στα Βυζαντινά χρόνια ο θρόνος αυτός ήταν ο θρόνος του Αυτοκράτορα.

Διακαινήσιμος: Η εβδομάδα η οποία ακολουθεί αμέσως μετά το Πάσχα ονομάζεται διακαινήσιμος. Εκκλησιαστικά θεωρείται ως μία ημέρα και κατά τη θεολογία μας είναι η νέα ημέρα, η αρχή της 8ης ημέρας της δημιουργίας. Και τούτο, διότι η Ανάσταση του Κυρίου είναι η αρχή της σωτηρίας του ανθρώπου και της αναδημιουργίας του κόσμου.

Διάκονος: Ο πρώτος βαθμός της ιεροσύνης. Μπορεί να είναι έγγαμος ή άγαμος. Ο διάκονος λαμβάνει μέρος σε όλα τα μυστήρια και τις ακολουθίες με την παρουσία ιερέως. Δεν μπορεί να τελήσει μυστήριο μόνος του. Η παρουσία του έχει σκοπό να βοηθήσει και να υπηρετήσει τον επίσκοπο ή τον ιερέα.

Δικηροτρίκηρα: Είναι τα μικρά κηροπήγια τα οποία χρησιμοποιούνται, όταν ιερουργεί επίσκοπος. Το ένα με τα δύο κεριά συμβολίζει τις δύο φύσεις του Χριστού (θεϊκή και ανθρώπινη) και το άλλο με τα τρία κεριά την Αγία Τριάδα. Συνήθως τα κεριά τα οποία τοποθετούνται σε αυτά είναι από καθαρό μελισσοκέρι.

Δίπτυχα: Ειδικά δίφυλλα - γι αυτό ονομάζονται και δίπτυχα- τα οποία περιέχουν ονόματα ζώντων και νεκρών. Συνήθως διαβάζονται μυστικά στην Προσκομιδή κατά την προετοιμασία της εξαγωγής του Αμνού, πριν την Θεία Λειτουργία. Όταν ιερουργεί Πατριάρχης αναγιγνώσκονται από την Ωραία Πύλη κατά τη Θεία Λειτουργία.

Δωδεκαήμερο: Το χρονικό διάστημα των 12 ημερών από την εορτή των Χριστουγέννων μέχρι τα Φώτα. Κατά την περίοδο αυτή δεν υπάρχει νηστεία παρά μόνο την παραμονή των Φώτων.

Δωδεκάορτο: Εικόνες οι οποίες τοποθετούνται ψηλά στο τέμπλο. Ονομάζεται έτσι, διότι κα-

τά κανόνα αποτελείται από 12 εικόνες από τη ζωή και τη δράση του Κυρίου. Βασικές είναι: Ευαγγελισμός, Γέννηση, Υπαπαντή, Βάπτισμα, Μεταμόρφωση, Έγερση του Λαζάρου, Βαϊοφόρος, Σταύρωση, Ανάσταση, Ανάληψη, Πεντηκοστή, Κοίμηση της Θεοτόκου.

Εγκαίνια Ναού: Ειδική τελετή με την οποία καθιεγάζεται ο νεόκτιστος ναός. Σύμφωνα με την παράδοση τοποθετούνται Ιερά Λείψανα σε ειδική θέση στην Αγία Τράπεζα. Κατόπιν η Αγία Τράπεζα πλένεται, αλείφεται με Άγιο Μύρο και καλύπτεται με το Κατασάρκιο (ειδικό άραφο ύφασμα) το οποίο παραμένει μόνιμα στην Αγία Τράπεζα. Η αφαίρεση του Κατασαρκίου ή των Ιερών Λειψάνων δεν επιτρέπεται σε καμιά περίπτωση. Θεωρείται δε βεβήλωση και ιεροσυλία.

Εγκόλπιο: Διακριτικό του Επισκόπου το οποίο φέρεται στο στήθος. Κατά παράδοση εικονίζει το Χριστό ή την Παναγία.

Εξάψαλμος: Σειρά από έξι ψαλμούς οι οποίοι διαβάζονται στην αρχή του Όρθρου. Ο Εξάψαλμος αποτελείται από τους ψαλμούς: 3, 37, 62, 87, 102, 142. Ο Εξάψαλμος παραλείπεται μόνο την Διακαινήσιμο εβδομάδα.

Επανωκαλύμμαυχο: Μαύρο ύφασμα το οποίο τοποθετείται πάνω από το καλυμμαύχι. Αποτελεί γνώρισμα των μοναχών.

Ζέον: Ειδικό σκεύος με το οποίο μεταφέρεται ζεστό νερό και εκχύνεται μέσα στο Ιερό Ποτήριο πριν την Θεία Κοινωνία.

Ηγούμενος: Ονομάζεται ο προϊστάμενος σε κάθε μονή. Μπορεί να εκλέγεται ανά τετραετία από τους αδελφούς της μονής ή να είναι ισόβιος. Είναι ο πνευματικός πατέρας όλων των αδελφών στη μονή.

Οι ημέρες της Εβδομάδας: Κάθε ημέρα της εβδομάδας είναι αφιερωμένη από την Εκκλησία μας σε ένα Ιερό Πρόσωπο. Οι ύμνοι σε κάθε ακολουθία έχουν κεντρικό νόημα το Ιερό Πρόσωπο.

1. **Η ΚΥΡΙΑΚΗ :** Είναι αφιερωμένη στην Ανάσταση του Κυρίου μας. Όλη η υμνολογία είναι αναστάσιμη. Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η εκκλησία μας κάθε Κυριακή εορτάζει το Πάσχα.

2. **Η ΔΕΥΤΕΡΑ** : Είναι αφιερωμένη στους Αγγέλους και τους παρακαλούμε για την προστασία τους.

3. **Η ΤΡΙΤΗ** : Είναι αφιερωμένη στο Ιερό Πρόσωπο του Τιμίου Ιωάννου του Προδρόμου και Βαπτιστού.

4. **Η ΤΕΤΑΡΤΗ** : Είναι αφιερωμένη στην Παναγία μας και προσευχόμαστε σε Εκείνη.

5. **Η ΠΕΜΠΤΗ** : Είναι αφιερωμένη στους Αποστόλους και τον Άγιο Νικόλαο.

6. **Η ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ** : Είναι αφιερωμένη στο Πάθος και τη Σταύρωση του Κυρίου μας. 7. **ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ** : Είναι αφιερωμένη στους Μάρτυρες και τους κεκοιμημένους και προσευχόμαστε για τους νεκρούς μας.

Ηχος: Στην Εκκλησία καθιερώθηκε η Βυζαντινή Μουσική. Η Βυζ. Μουσική χωρίζεται σε οκτώ ήχους (διαφορετικούς μουσικούς τρόπους). Οι ήχοι είναι: Α', Β', Γ', Δ', Πλάγιος του Α', Πλάγιος του Β', Βαρός, Πλάγιος του Δ'.

Στο εκκλησιαστικό βιβλίο, την Παρακλητική ή Οκτώηχο, περιλαμβάνονται οι ήχοι οι οποίοι εναλλάσσονται σε εβδομαδιαία βάση στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας μας. Η περίοδος κάθε ήχου αρχίζει από το Σάββατο το βράδυ με την έναρξη του εσπερινού και τελειώνει το επόμενο Σάββατο το απόγευμα μετά την τέλεση της Θ' Ωρας.

Θεοτοκίον: Τροπάριο το οποίο πάντοτε αναφέρεται στην Παναγία μας. Συνήθως με το Θεοτοκίο κλείνει μια σειρά από τροπάρια και πάντοτε έπεται του Δοξαστικού. Το Δοξαστικό πήρε το όνομά του από το ασματικό «Δόξα Πατρί και Υἱῷ και Ἁγίῳ Πνεύματι». Πάντοτε του Θεοτοκίου προηγείται το δεύτερο καταληκτικό του ασματικού «Καί νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων . Ἀμήν».

Θεοφιλέστατος: Θεοφιλέστατος προσφωνείται ο Επίσκοπος ο οποίος δεν έχει επισκοπή και ποιμνιο.

Θρόνος: Ονομάζεται και Δεσποτικό. Βρίσκεται στη

δεξιά πλευρά, καθώς εισερχόμαστε στο ναό, και είναι η θέση του Επισκόπου, όταν χοροστατεί ή όταν λειτουργεί.

Θυρανοίξια: Ειδική τελετή η οποία τελείται από τον Επίσκοπο σε νεόκτιστο ναό που παραδίδεται σε λατρευτική χρήση. Η τελετή των θυρανοίξιών προηγείται και είναι διάφορη της τελετής των εγκαινίων.

Ιερατικόν: Λειτουργικό βιβλίο της Εκκλησίας μας το οποίο περιέχει τις ακολουθίες του Εσπερινού, Ὁρθρου, Θείας Λειτουργίας και διάφορες άλλες ευχές και τελετές και είναι προς χρήση των ιερέων.

Ιερομόναχος: Ονομάζεται ο μοναχός ο οποίος είναι και ιερέας. Προσφωνείται Οσιολογιώτατος.

Καθολικόν: Καθολικό ονομάζεται ο κεντρικός και μεγαλύτερος ναός κάθε μονής. Άλλη ονομασία του είναι Κυριακό.

Καλυμμαύχι: Το κάλυμμα της κεφαλής των κληρικών. Συνήθως μαύρου χρώματος. Πάνω στο καλυμμαύχι τοποθετείται από τους Επισκόπους και τους Αρχιμανδρίτες ειδικό μαύρο ύφασμα, που πέφτει στους ώμους και ονομάζεται επανακαλύμμαυχο.

Κατασάρκιον: Λινό λευκό μονοκόμματο ύφασμα το οποίο τοποθετείται πάνω στην Αγία Τράπεζα και δένεται μόλις τελεστούν τα εγκαινία. Παραμένει μόνιμα εκεί. Πάνω από το κατασάρκιο τοποθετούνται τα διάφορα καλύμματα της Αγίας Τράπεζας.

Κατζίον: Ιδιαίτερο σε σχήμα και μικρό σε μέγεθος θυμιατήρι, το οποίο χρησιμοποιείται για θυμίαμα στις ακολουθίες του Νυμφίου και κατά την ανάγνωση των Μεγάλων ή Βασιλικών Ωρών, την Παραμονή των Χριστουγέννων και των Φώτων και την Μεγάλη Παρασκευή.

Κοινωνικόν: Ύμνος ο οποίος ψάλλεται όταν κοινωνούν οι ιερείς στο ιερό και στη συνέχεια οι πιστοί. Το κοινωνικό είναι διαφορετικό την Κυριακή και κάθε γιορτή.

